

Щокін Р.Г.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ СТАТИСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПІДГОТОВКОЮ КАДРІВ НЕДЕРЖАВНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

У статті визначена система показників, що характеризують якість роботи недержавного вищого навчального закладу, яка доповнює систему фінансових параметрів та виступає дієвим інструментом вирішення основних завдань покращення управлінського процесу в названих закладах.

The article determines the system of indices, which describe the quality of functioning of private establishment of higher education, complements the system of financial parameters and is an effective instrument to perform the main tasks to improve management process in these establishments.

Зберігаючи фінансову складову як основний параметр управлінського й бізнес-процесу, недержавний вищий навчальний заклад (НВНЗ) одночасно має надавати великого значення узагальненому інтегрованому комплексу критеріїв, що зв'язують довгостроковий фінансовий успіх з такими показниками, як база обліку студентів, внутрішні процеси, персонал і систематична робота освітнього закладу в цілому. На сьогодні система фінансових критеріїв оцінки діяльності НВНЗ добре розвинена. Однак надмірний акцент на досягнення й збереження короткострокових фінансових результатів може призвести до зайвих інвестицій у короткострокові та довгострокові проекти. Мова йде про нематеріальні інтелектуальні активи, які і є передумовою майбутнього розвитку НВНЗ. З огляду на сказане тема дослідження є актуальною.

У конкурентному середовищі великого значення набувають показники, що характеризують якість роботи НВНЗ. До них можна віднести такі:

- показник питомої ваги студентів НВНЗ у загальній кількості студентів України;
- показник виконання плану по набору студентів (з ураху-

ванням спеціальності і форми навчання);

– ступінь задоволення попиту споживачів–студентів в освітніх послугах (відсутність випадків незадоволеного попиту);

– оцінка попиту і його прогнозування;

– високий рівень навчання (відсутність скарг);

– дотримання вимог, прийнятих в освітньому закладі, стандартів якості навчання Міністерства освіти і науки та інших державних установ: успішність, відвідуваність, працевлаштованість, дотримання дисципліни, відповідної структури викладацького складу тощо.

В різні часи окремі аспекти означеної проблематики досліджували такі українські вчені, як Боголіб Т.В., Головач Н.В. та інші.

Метою даного дослідження є визначення збалансованої системи показників оцінки ефективності діяльності НВНЗ.

У діагностиці роботи НВНЗ можна виділити два основних об'єкти аналізу: результати діяльності навчального закладу за період та його стан на сучасний момент часу і основні бізнес-процеси.

Визначивши ці основні об'єкти діагностики, пов'яжемо фінансову діагностику з загальним діагностичним процесом. Однак, є очевидним те, що не можна обмежити інструментарій діагностики розрахунком тільки фінансових показників. Фінансові показники повинні з'являтися на кінцевій стадії діагностики. Вони і є по своїй суті завершальними. Слід зазначити, що діагностика не робиться сама по собі – вона служить цілям управління. Аналізувати слід не тільки бізнес-процеси, що забезпечують "фінансову функцію" навчального закладу, але і всі основні процеси, які пов'язані з освітньою діяльністю НВНЗ. Саме такий підхід став причиною створення збалансованої системи показників ефективності діяльності НВНЗ.

Багато НВНЗ вже ввели систему оцінки ефективності діяльності, що сполучає фінансові і нефінансові показники. Новизна та перспектива подальшого використання "збалансованого" підходу полягає в тому, що фактично усі перейшли на цю систему, а багато хто стали використовувати нефінансові показники для удосконалювання своєї діяльності на "першому плані" роботи з споживачами освітніх послуг. Сукупні фінансові показники застосовуються менеджерами НВНЗ для оцінки результатів діяльності своїх підлеглих. Такі навчальні заклади використовують фінансові і нефінансові показники тільки для рішення тактичних завдань і контролю короткострокових операцій.

Збалансована система показників не просто доповнює систему фінансових параметрів. Вона виступає як система управління. Збалансована система трансформує стратегію в завдання й показники, згруповані по двох основних напрямках: фінанси і підготовка кадрів (рис.1).

Рис.1. Збалансована система показників ефективності діяльності НВНЗ

Завдання збалансованої системи показників полягає в тому, щоб трансформувати місію НВНЗ в конкретні, цілком відчутні завдання і показники. Ці показники являють собою баланс між зовнішніми звітними даними і внутрішніми характеристиками бізнес-процесів, інновацій, навчання. Це рівновага між результатами минулої діяльності і майбутнього росту. Сама система являє собою сукупність об'єктивних, що легко піддаються кількісному обліку результатів і суб'єктивних, до деякої міри довільних параметрів майбутнього росту.

Збалансована система показників — це не тільки тактична або операційна оцінювальна система. Для навчального закла-

ду вона служить засобом стратегічного управління на довгостроковій основі. Оцінювальна складова збалансованої системи показників використовується для вирішення принципових завдань процесу управління. Послідовність складання плану менеджменту навчального закладу має такий вигляд:

1. Чітко сформулювати стратегію і перевести її в площину конкретних стратегічних задач.

2. Установити відповідність між стратегічними цілями та показниками їх досягнення і проінформувати про це всі підрозділи (філії) НВНЗ.

3. Прогнозувати, планувати, визначати цілі і стратегічні ініціативи.

4. Розширювати стратегічний зворотний зв'язок та інформованість.

Досвід МАУП свідчить, що збалансована системи показників – це значно більше, ніж простий набір найважливіших показників або основних факторів успіху. Багатопланові індикатори в правильно побудованій системі повинні складатися із взаємозалежних цілей і оціночних критеріїв їхнього досягнення, послідовних і доповнюючих один одного.

Таблиця 1
Збалансована система показників підготовки кадрів
у розподілі за підсистемами управління НВНЗ

Система та підсистема	Цілі	Система статистичних показників
Система		
Загальна система управління розвитком НВНЗ	Забезпечення ефективного функціонування системи в цілому із заданими параметрами динаміки і структури для підвищення рівня якості освітніх послуг та забезпечення прибутковості закладу	
Підсистеми		
Підготовка кадрів	Зовнішнє середовище Визначає поведінку закладу в зовнішньому середовищі, його відносини та взаємовплив із студентами, випускниками, контролюючими органами, банками тощо	– показники обсягу та структури ринку освітніх послуг; – оцінки, що характеризують стан конкурентних ВНЗ по всіх підсистемах управління; – прогнозування розвитку ситуації на ринку освітніх послуг на коротко- та довгострокову перспективи

Підготовка кадрів	<p>Внутрішнє середовище Здійснення змін, спрямованих на підвищення мотивації персоналу та його якісного складу, ефективне управління структурою закладу, відповідно до швидко змінюваних вимог бізнес-середовища, більш ефективне використання наявних матеріальних ресурсів, постійне підвищення якості навчального процесу</p>	<ul style="list-style-type: none"> – показники чисельності персоналу закладу в розрізі структурних підрозділів; – показники зміни фонду оплати праці; – показники ефективності використання аудиторного фонду; – показники якості навчального процесу в розрізі структурних одиниць; – показники набору/контингенту; – показники наповнюваності груп;
	<p>Клієнтська складова Відстеження та реакції на ступінь задоволення послугами, функції маркетингу, управління та розвитком інфраструктурою</p>	<p>Ступінь задоволення студентів:</p> <ul style="list-style-type: none"> – якістю навчального процесу; – методичним забезпеченням; – матеріальною базою; – розвитком інфраструктури; – додатковими послугами тощо. <p>Відстеження реакції абітурієнтів/студентів та ін. на маркетингові дії закладу.</p>

Збалансована система показників ефективності – це взаємозалежність причинно-наслідкових зв'язків із критеріями оцінки результатів і факторів їхнього досягнення. Така система показників у розподілі за підсистемами (напрямами) управління, узгоджена з цілями наведена в табл. 1.

Висновки. Складові збалансованої системи показників дозволяють досягти балансу між довгостроковими й короткостроковими цілями, між бажаними результатами й чинниками їхнього досягнення, а також між твердими об'єктивними критеріями й більш м'якими суб'єктивними показниками. На перший погляд, багатопланова збалансована система може здати-

ся досить складною й заплутаною, однак, насправді, правильно складена, вона відбиває спільність цілей, оскільки всі параметри спрямовані на виконання єдиної стратегії.

Література

1. Боголіб Т. М., Принципи управління вузом: Монографія. – К.: Знання, КОО, 2004. – 204 с.
2. Осауленко О.Г. Сталій соціально-економічний розвиток: моделювання та управління. – К.: Держкомстат України, 2000. – 174 с.
3. Статистичне забезпечення управління економікою: прикладна статистика: Навч. посібник / А. В. Головач, В. Б. Захожай, Н. А. Головач. – К.: КНЕУ, 2005. – 333 с.